

Cele șase numere prezintă știri culturale, articole despre ce se întâmplă în bienală, interviuri cu artiști și discuții cu sens pe marginea lumii artei contemporane. Un schimb de informații despre artă și cultură.

Prima ediție a ziarului ArtSens este creată în jurul Bienalei de Artă Contemporană Art Encounters 2021 și poate fi privită ca fiind un raport amănunțit, indispensabil și practic, prin care oamenii vor putea fi la curent cu informații "la cald" pe parcursul celor 6 săptămâni de eveniment.

ArtSens este o publicație bilingvă (română și engleză), realizată de tineri profesioniști din zona artelor vizuale, a jurnalismului, a filozofiei și a literelor - o contribuție colectivă apărută în urma programului educațional TMcult® - Critică și Jurnalism de Artă.

00 Artă e prăire noi - de Dani Găgiu

Dacă vrei să vezi o lucrare de artă, nu mai e neapărat nevoie să mergi la un muzeu, s-ar putea să fie suficient doar un drum după pâine până la cea mai apropiată alimentară.

ArtSens apare în fiecare zi de luni, în perioada 27 septembrie - 1 noiembrie 2021, atât online cât și offline. Ziarul se distribuie gratuit în spațiile expoziționale din cadrul bienalei, în spațiile culturale din oraș, în unități de învățământ și în cafenele partenere.

← Scan the QR code for the English version of the newspaper.

CUM SĂ NU VĂ PIERDEȚI PRINTRE EXPOZIȚIILE BIENALEI ART ENCOUNTERS

Cel de al treilea număr al ziarului Artsens include o nouă serie de teme legate de expozițiile Bienalei Art Encounters. Aceste evenimente fac orașul mai atractiv și creează un adevărat spațiu de întâlnire, oferindu-ne posibilitatea de a cunoaște Timișoara dintr-o altă perspectivă, și de a descoperi fețele lui mai puțin evidente, sau aparent, mai puțin accesibile.

Articolele din acest număr sunt dedicate artei în spațiul public, iar prin numeroasele exemple aduse, autorii ne prezintă traectoria și demersul lor artistic, împreună cu momentele care ne ajută să înțelegem de ce într-o anumită parte a lumii arta a ieșit în stradă, cum s-a întâmplat în Statele Unite mai ales în perioada mișcărilor civile și a drepturilor omului din anii '60, și de ce în alte regiuni, cum ar fi Europa de Est arta s-a retras în spații per-

sonale, departe de controlul instituțiilor de stat.

Cum putem înțelege aceste două atitudini complet opuse? Ce înseamnă dispariția de pe radarul, și implicit, controlul statului realizat prin politici culturale? Care sunt răspunsurile față de un regim totalitar al artiștilor din blocul comunist? Ce a însemnat în România gestul artiștilor de a se retrage din spațiul public, optând pentru autoexcludere și de ce în cealaltă parte a lumii artiștii au ales prezența în spațiul public, devenind cei mai vizibili? Ce rol și-a asumat arta în acest fel, și ce efecte a avut asupra modului de a expune și de a înțelege opera de artă?

Care sunt momentele cheie ale apariției artei în spațiul public, cum este ea folosită, cum poate deveni arta instrument al schimbării sociale și motorul ei, și ce

fel de atitudini devin definitorii în acest proces? Ce fel de schimbări se produc în societate, și cum sunt ele reflectate în spațiul public? Puteți citi despre aceste exemple în articolul lui Cătălin Alb, al lui Dani Găgiu, și al Marinei Paladi.

Despre spațiul public și despre efectele (in)formative pe care mediul construit le are asupra noastră și asupra oamenilor puteți afla din articolul Mirunei Morăru, care ne descrie cu o deosebită minuțiozitate modul în care spațiile devin afective și ne marchează, și cum spațiul urban devine o hartă în procesul de descifrare a relațiilor sociale, etnice sau religioase.

Despre cum se realizează și cum se conturează coabitarea prin coexistența spațiilor urbane și naturale aflăm din interviul luat de Ioana Terheș și din articolul

scris de Ada Muntean, care ne prezintă în ordinea enunțată abordările artistice ale arhitecturii lui Miodrag Stoianov și ale artistei franceze Suzanne Husky. În aceste materiale puteți citi despre colaborarea lor și lucrările *in situ*, care abordează tema exploatarea resurselor naturale, utilizarea peisajului și a conceptului de globalizare și necesitatea de a crea o lucrare care nu se distruge prea repede. Pentru a înțelege conceptele folosite în anumite lucrări, cum ar fi cea amintită de mai sus, *in situ*, sau demersuri de Land Art, eco-art și ce înseamnă ele, vă invităm să citiți textul Xeniei Tinca despre arta site-specific, termen devenit consolidat în anii '70.

— ETEL TAMÁS

↓ Gizela Mickiewicz, *The Fleeting Wholes* / *Golurile flotante*, 2021, metal, textil, ciment.

Credit foto: Mihai Toth

ARTA E PRINTRE NOI

Dacă vrei să vezi o lucrare de artă, nu mai e neapărat nevoie să mergi la un muzeu, s-ar putea să fie suficient doar un drum după pâine până la cea mai apropiată alimentară. Asta pentru că lumea artei este tot mai interesată de a aduce arta din instituții în spațiul public și de a scoate în evidență expresiile artistice pe care spațiul public le poate produce la rândul său.

Epoca statuiilor cu domnitori călare ce se pregătesc să înfrunte armatele asupritoare a cam apus. Artă din spațiul public se schimbă pentru că și interesele și nevoile publicul se schimbă. Artă implementată de instituții și asociații tinde să fie tot mai interactivă sau participativă căutând să ofere cetățeanului obișnuit o experiență, o ieșire din rutină printr-un act artistic fără ca acesta să fie neapărat nevoie să meargă într-un muzeu sau o galerie. De aceea, astăzi, se pune

Prin ce se diferențiază Teatrul Basca de oricare alt grup de același fel? Comunitatea face parte din viața culturală, iar artiștii sunt parte din comunitate. Teatrul se implică activ în viața comunității, problemele lor sunt ascultate și se încearcă soluționarea acestora. O comunitate puternică este una în care diferențele dintre persoane sunt înțelese și acceptate.

“Teatru accesibil tuturor”, proiectul menit să întâmpine dorința grupurilor defavorizate de a lua parte la activitățile culturale, a pornit dintr-o întâmplare când, în timpul unui spectacol, persoane din echipa teatrului le nara unor nevăzători ce se întâmpla pe scenă. Basca, în colaborare cu Asociația Ceva de Spus și Asociația Solidart, are ca obiectiv accesibilizarea spectacolele de teatru, astfel încât ele să devină o practică uzuală, mai ales pentru persoanele care nu au facilitățile necesare pentru a lua parte la acestea.

În cadrul acestui proiect a fost prezentă piesa “Fluturii sunt liberi” de Leonard Gershe, în regia Anei-Maria Ursu, fiind primul spectacol din Timișoara dedicat publicului larg, fiind adaptat și pentru persoanele cu dizabilități de văz și auz prin traducerea narativă și interpretare mimico-gestuală. Piesa a fost transformată în reprezentare radiofonică. În era podcasturilor, aceștia au reușit să creeze un spectacol complex, care să se joace cu imaginația ascultătorului. În urma acestui proiect, organizatorii au realizat un ghid privind accesibilizarea unui spectacol de teatru, disponibil online.

tot mai mult accent în spațiul public pe instalații, *performanțe-uri* și picturi murale, forme artistice care să iasă în calea oamenilor și cu care aceștia să poată interacționa sau rezona.

La Bienala Art Encounters există lucrări amenajate în spațiul public care pot fi văzute de oricine care se nimereste să treacă prin zonă. O astfel de lucrare se găsește la depoul RATT și aparține artistului clujean Flaviu Căcoveanu. Intitulată *Full moon empty stomach*, lucrarea constă într-un semn din neoane amplasat pe turnul de la intrarea în depou. Tot în spațiul public are o lucrare și artista franceză Suzanne Husky care a amenajat o grădiniță intitulată *The Pharmacie* și un ecran pentru o lucrare video în Piața Traian, iar duo-ul artistic Minitremu organizează un community-based proiect la Institutul Francez. De altfel, duo-ul Minitremu, format din Laura

Borotea și Gabriel Boldiș, are un oarecare background când vine vorba de intervenții în spațiul public: de la afișe ironice cu *„Cumpărăm rinichi”* lipite prin oraș și a scrie cu spray-ul pe perete că *„Pe pereți nu se scrie”* până la personalizarea și individualizarea indicatoarelor cu trecere de pietoni.

Ideea de artă în spațiul public ia tot mai mult avânt în societatea contemporană, iar Timișoara e un oraș în care ai ce vedea din acest punct de vedere. De la instalații și picturi murale până la simple graffiti-uri și lucrări de street art anonime, orașul chiar are ceva de oferit celor ce au ochi să vadă și curiozitatea de a scoate capul din pământ sau telefon pentru a privi lumea ce îi înconjoară.

— DANI GĂGIU

teatrul mai aproape de oamenii care locuiesc în satele și micile localități și nu au acces la teatru. Spectacolele “Altă Zi Cu Soare” și “Casa cu Maimuțe” vor fi jucate la Comloșu Mic, Făget, Banloc, Margina și alte 3 localități din județul Timiș.

Teatrul Basca servește ca exemplu de teatru cu adevărat accesibil tuturor. Prin facilitarea accesului persoanelor cu dizabilități fizice, dar și a persoanelor din medii defavorizate, aceștia contribuie la dezvoltarea unei societăți sănatoase, bazată pe sprijin, acceptare, conviețuire și acceptare.

— ANDREEA DUMITRESCU

↓ Teatrul Basca
Sursa: Facebook.com/basca.tm

SPAȚIILE , BIENALEI

ART ENCOUNTERS

1. INFO POINT

Pavilionul ISHO, Bd. Take Ionescu 46C

2. BIROURILE ȘI PAVILIONUL ISHO

Bd. Take Ionescu nr. 46C

Titlu: Landscape in a Convex Mirror / Peisaj în oglindă convexă

Curator: Mihnea Mircan

3. FUNDATIA ART ENCOUNTERS

Bd. Take Ionescu nr. 46C

Titlu: Seasons End

Curator: Kasia Redzisz

4. MUZEUL DE TRANSPORT PUBLIC „CORNELIU MIKLOȘI”

Bd. Take Ionescu nr. 83

Titlu: How To Be Together / Cum să coabităm

Curator: Kasia Redzisz

În acest spațiu se va desfășura și *Manuel Pelmuș*: *Permanent Collection*, ongoing action (cu: Mihai Mihalcea, sound design: Ion Dumitrescu)

5. FABER

Splaiul Peneș Curcanel nr. 4-5

Curator: Mihnea Mircan

6. INSTITUTUL FRANCEZ DIN TIMIȘOARA

Bd. C. D. Loga nr. 46

Curator: Kasia Redzisz

7. MUZEUL NAȚIONAL DE ARTĂ TIMIȘOARA

Piața Unirii nr. 1

Aripa secretă / Secret Wing

Curatori: Maria Rus Bojan și Bogdan Ghiu

8. GALERIA HELIOS

Piața Victoriei nr. 6

Curator: Kasia Redzisz

Orar: Luni - Sâmbătă, 11:00-19:00

Orar special în timpul weekend-ului de deschidere: D: 11:00-19:00

9. INTERVENȚIE SUZANNE HUSKY ÎN CARTIERUL FABRIC

Strada Lunei, Timișoara

Harta este orientativă și are scop pur informativ.

2

IDENTITĂȚI URBANE

Spațiul construit reprezintă ceea ce ne înconjoară în cea mai mare parte a timpului, marea noastră majoritate locuind în medii urbane unde arhitectura și urbanismul sunt protagoniști. Arhitectura este, probabil, forma de artă cu cel mai puternic impact asupra noastră, lucrând cu subconștientul uman, adesea fără să ne dăm seama de influența puternică a clădirilor din jur.

Mediul construit interacționează cu starea noastră de spirit și ceea ce simțim, definind atmosfera și relația noastră cu orașul și ceilalți locuitori ai săi. Ceea ce ne încon-

joară are importanță pentru noi ca indivizi datorită încărcăturii emoționale pe care tindem să o dăm spațiilor din jurul nostru; orașul în care ne-am născut, cartierul în care am copilărit, casa în care am crescut, toate devin spații afective. Construim orașe interioare care ne definesc și ne formează, iar vederea unui loc drag ne stârnește un anumit sentiment. Identitatea noastră proprie este determinată de legăturile pe care le stabilim cu lumea în care trăim, astfel că identitatea orașului pe care îl locuim poate influența modul în care ne definim pe noi înșine.

Spațiul urban reflectă aspectele sociale, culturale și etnice ale locului. Coerența componentei sociale într-un oraș este esențială, iar o identitate bine conturată determină un spațiu față de care oamenii se simt responsabili și atașați, care îi încurajează să se implice. În esența sa, spațiul public se poate defini prin faptul de a fi împreună. Cultura este unul dintre elementele principale care stimulează sentimentul apartenenței la o comunitate.

Identitatea urbană este ceea ce distinge un oraș de un altul, iar în era globalizării această luptă

pentru o identitate unică, proprie fiecărui spațiu urban în parte ar trebui să fie cu atât mai importantă. Răspândirea principiilor urbanismului modernist în perioada postbelică a dus la apariția unor mari similarități între orașe de pe tot globul. Deși tendința este de universalizare, uniformizare, orașele luptă pentru a-și păstra individualitatea și a-și contura imaginea definitorie. Identitatea urbană, acest caracter distinctiv al unui spațiu urban, se poate forma pe baza unui set de trăsături moștenite, pe istorie și patrimoniu. Orașele cu o componentă istorică puternică trebuie să păstreze o continuitate între trecutul spațiului construit, conservat și restaurat, și noua arhitectură, care să integreze și să respecte istoria locală. În contextul globalizării și al procesului de omogenizare a spațiilor urbane, ceea ce le poate diferenția unele de altele este legătura păstrată cu tradițiile locale și patrimoniul cultural: stilul arhitectural, elementele decorative, materiale de construcție locale, etc.

Conturarea unei identități puternice cere participarea colectivă a

cetățenilor, fiind un proces de lungă durată. Prin implicarea lor și printr-un efort susținut, inclusiv comunitățile fără o moștenire istorică relevantă își pot construi o imagine unică, proprie. Este esențial să înțelegem și să definim caracterul locului în care trăim - nevoia de a crea asocieri cu locuri importante este profund umană. Spațiile urbane reflectă, armonizează și îmbunătățesc experiențele oamenilor care le locuiesc.

— MIRUNA MORARU

FABER

ARTA ÎN ORAȘ

În ultimii ani, Timișoara a început să se transforme într-un hub de creație și inovație, cu tot mai multe spații deschise care găzduiesc expoziții de artă, lansări de carte, performance-uri și ateliere creative. Unul dintre aceste spații îl poți găsi în cartierul Fabric și este un adevărat motor al schimbării scenei culturale, artistice și sociale din oraș.

Faber - *The Capacity Building* - este un centru cultural care s-a născut din dorința de a crea un spațiu colaborativ, care își propune să faciliteze dezvoltarea mediului creativ și cultural din România, dar mai ales din zona Banatului. La Faber găsești spații pentru evenimente, întâlniri sau concerte, un *cowork & maker-space*, un bistro, și anume Ambasada, și oameni faini cu idei inovatoare, dornici să facă lumea mai bună. Cu peste 250 de evenimente organizate, spațiul a dobândit un rol esențial în sfera artei din oraș, deci dacă vrei să faci un tur al celor mai notabile locații, Faber trebuie să fie pe lista ta!

Printre evenimentele cele mai importante găzduite aici, de care cu siguranță ai auzit, se numără festivalul de film *Ceau, cinema*, expozițiile în parteneriat cu proiectul Cămine în mișcare/ Moving Fireplaces; târgul Harababura Vintage Fair; spectacolele de dans contemporan coordonate

de Fold Motion și concertele Robin and the Backstabbers, Vama, Byron. În plus, Faber este un spațiu deschis către colaborări și fiecare își poate găsi „locul” aici. Aceasta o demonstrează și unul dintre proiectele dezvoltate, care susține comunitatea artiștilor și oamenilor creativi din Timișoara, și anume Creativa. Creativa este un instrument interactiv care descoperă potențialul cultural și creativ din oraș, oferind un mediu de expunere și resurse pentru proiecte individuale sau colective.

Astfel, nu e de mirare că Faber a devenit partenerul Art Encounters și gazda unor lucrări de artă din această ediție a bienalei. Una dintre lucrările pe care le vei putea analiza este instalația site-specific *“I re-place the horizontal of the water”* a artistului român Miklós Onucsán. Pe o suprafață argilăoasă, care simulează corpurile de apă, artistul înlocuiește conceptual apa cu polobocace, păstrând un singur element: orizontalitatea acestora. În ciuda naturii sale statice, lucrarea este susținută de un proces continuu care negociază cu percepția ta, având ca scop să te facă să privești cu alți ochi realitatea comună, deturând temporar logica obiectelor.

Păstrând același caracter paradoxal, lucrarea lui Onucsán din bârnă de lemn stratificată *Autoportret la metru* îl prezintă pe

artist în postura de produs industrial, *ready-made*. Obiectivizarea propriei înfățișări și agresivitatea felierii lemnului reprezintă un mod ironic de autoflagelare. Cu toate acestea, ținând cont că dimensiunile lucrării sunt variabile în funcție de „cerințele clientului”, lucrarea denotă intrarea artistului într-un nou mediu cultural, condus de piață.

Un alt artist pe care îl vei putea descoperi în spațiul Faber în timpul bienalei Art Encounters din acest an este Magdalena Lazarczyk cu lucrarea *The Night of Time*. Instalația video reprezintă un colaj, componentele căruia formează o unitate. Formele individuale nu sunt ființe înstrăinate, ci mai degrabă par a fi create din aceeași substanță, chiar dacă amintesc de diferite perioade ale timpului. Lucrarea reflectă o viziune în afara timpului, o dimensiune fără dihotomie de tipul trecut/vitor, bine/rău, cultură/-natură, unde totul se întâmplă aici și acum, „aici” fiind peste tot și „acum” fiind întotdeauna. Astfel, instalația anulează orice referință istorică, plasând-o într-un mediu atemporal.

Pe de altă parte, seria de lucrări a artistului Flaviu Rogoian *Norii* este strâns angrenată în realitate și în timp. Făcând referințe din tehnologie și cultura online, acesta transpune norii din lumea organică, din natură, într-un mediu

computerizat și automatizat. Astfel, artistul se joacă și cu sensul cuvintelor, care capătă diferite semnificații în funcție de contextul în care trăim, norii reprezentând nu doar acele mase de vapori, ci și „cloud” - serverele pe care se stochează informația.

Toate lucrările expuse în spațiul Faber se încadrează în proiectul curatorial propus de Mihnea Mircan - *“Landscape in a convex mirror”*, un concept care se concentrează asupra oglinzirilor și proiecțiilor pe care le construim despre lumea exterioară și interioară. Lucrările te îndeamnă spre introspecție și pun la îndoială felul în care vezi lumea și pe tine însuși. Astfel, te invit la centrul cultural Faber, pentru a profita de această experiență și poate pentru a descoperi noi semnificații care au sens pentru tine.

— DIANA CADUCENCO

1. Faber, curtea interioară
2. Faber, shared space

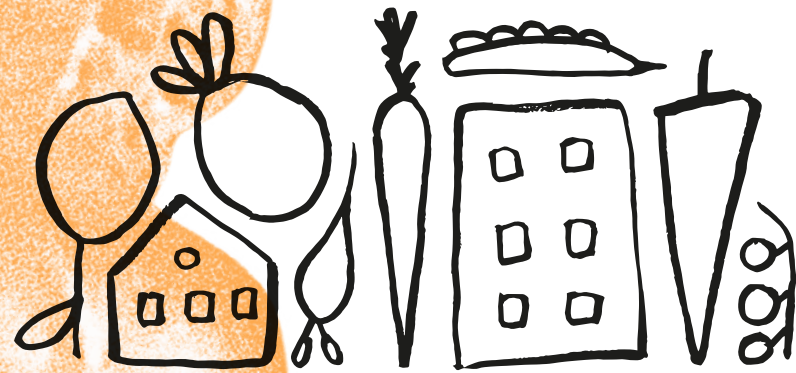
Credit foto: Ovidiu Misca

Echipa Faber

Credit foto: Dan Purice

CONCEPTE PE CONTRASENS

GRĂDINI
COMUNITARE

În primăvara anului trecut lumea a fost împărțită în două: cei care găteau și cei care grădinau. Eu m-am aflat în cea de-a doua categorie, fiind fericitul proprietar a 15 plante, înghesuite într-un mic balcon. Statistic, balconul este locul preferat pentru a practica agricultura urbană, fiind utilizat de aproape 50% dintre români, în timp ce 14% folosesc terenul din jurul blocului, 8% terenuri disponibile la periferia orașului, iar restul se orientează spre parcele din afara acestuia.

Pentru a diminua procentul grădinaritului de balcon una dintre soluții este înființarea unor parcele de teren ce sunt date în folosință locuitorilor, asociațiilor de locatari sau organizațiilor non-profit, zone cunoscute sub numele de *grădini comunitare* sau *sociale*.

Deși există de mai bine de 200 de ani, grădinile comunitare și-au schimbat funcțiile de-a lungul timpului. Inițial create din motive economice, în timpul industrializării acestea s-au dovedit foarte importante în perioada crizelor alimentare, precum cele din Războaiele Mondiale. Actualmente ele îndeplinesc rolul de loc

pentru petrecerea timpului liber, fiind o activitate aflată mai aproape *hobby* decât de agricultura de subzistență.

Studiile recente susțin că prin intermediul acestor tipuri de grădini se reunesc oamenii din toate categoriile sociale, medii și vârste. Chiar dacă ocupația principală este grădinaritul, grădinile comunitare sunt prilej pentru alte activități precum învățare și educație, activități creative, evenimente comunitare sau sărbători. Pasiunea comună reunește grupurile care lucrează împreună pentru a crea un loc de contemplare și relaxare.

Fiecare grădină are un caracter unic dat de persoanele care participă, dimensiunea parcelei, mediul înconjurător și modul în care este gestionată grădina. Indiferent de locul sau modul în care oamenii aleg să se reunească, rezidenților locali li se oferă șansa de a se întâlni cu alte persoane din comunitate pentru a experimenta sentimentul de conectivitate prin activități.

În ultimii ani au apărut mai multe inițiative private pentru reamenajarea spațiului public prin intervenții de artă, arhitec-

Desen de Ana Kun

tură și peisagistică. Printre cele mai active sunt grupurile de inițiativă civică care aduc laolaltă experți din domeniu, responsabili de realizarea unor ateliere dedicate locuitorilor unei zone, dar la care pot participa și persoane interesate de subiect. Un exemplu este proiectul *Grădina cu Oamenii*, inițiat de Grupul de Inițiativă Civică Cișmigiu și gestionat de Fundația Comunitară București, responsabili pentru apariția grădinilor Liric, Sion și Romfilatelia, zone verzi din jurul blocurilor, reamenajate. În Timișoara, în zona Ronat, Fundația Comunitară Timișoara a creat proiectul Grădinescu Timișoara – GreenFeel, un loc în care comunitatea interesată de grădinarit se poate întâlni pentru a muncii și socializa.

Spațiile verzi (parcuri, grădini publice, scuaruri) sunt zone din ce în ce mai restrânse, lucru ce are un impact negativ imediat asupra sănătății locuitorilor. Expansiunea urbană rapidă afectează mediul natural și duce la creșterea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Beneficiile aduse de lucrul în grădinile sociale se regăsesc atât la nivel fizic, comunitar dar și ecologic. Prin intermediul lor se facilitează apariția unei identități locale, iar locatarii devin mai angajați în problemele colective ale blocului.

Grădinile comunitare reprezintă spații de libertate, de relaxare dar și spațiu pentru socializare, un loc în care învățăm să lucrăm și să trăim împreună.

— ANDREEA DUMITRESCU

1

1. 2. 3. Wojciech Ireneusz Sobczyk, *Garden*, 2017, instalație site-specific, papier mache
Credit foto: Adrian Cătu

ȘI TOTUȘI, CARE-I FAZA CU:

ARTA SITE
SPECIFIC

Dacă nu cumva faci parte din bula ce o numim astăzi lumea artei contemporane, e posibil să te fi trezit adesea întrebându-te: „totuși, care-i faza cu arta contemporană?” - o întrebare validă a cărui răspuns poate chiar ai încercat să îl afli. Poate te-ai apucat să cercetezi, să te interesezi, să înveți dar ai fost întâmpinat de termeni noi ce au reușit să creeze mai multă confuzie. Putem să luăm ca exemplu tematicile Bienalei Art Encounters din acest an. Te copleșește ușor, așa-i? Brusc, te confrunți cu termeni diverși, pe care nu știi unde să îi plasezi, iar unul dintre aceștia poate fi ceea ce a fost numit începând cu anii '70 artă *site-specific*.

Această artă o putem descrie în feluri diferite, însă toate definițiile pe care le poți găsi o să aibă un punct comun ce ne spune că este un tip de artă creat în mod special pentru o anumită locație. Cea mai la îndemână descriere este cea a Muzeului Guggenheim, care definește arta *site-specific* a fi o intervenție artistică într-o locație specifică, rezultată într-o lucrare de artă ce este integrată în mediul care o înconjoară. Această artă are rolul de a explora relația sa cu topografia și de a restructura, prin intervenția artistului, experiența privitorului legată de locație. Cu alte cuvinte, spre deosebire de lucrările de artă convenționale, pe care le găsești expuse oriunde, de la muzee până la birourile marilor multinaționale, arta *site-specific* este creată ținând cont de un anumit spațiu. Faptul că lucrarea de artă de acest tip este realizată în mod special și exclusiv pentru un spațiu, face ca modificarea locației sale să ducă la pierderea unei părți substanțiale din semnificația operei.

Ții minte când te enervai pe mama ta pentru că îți muta lucrurile? Te supărai pentru că obiectele tale erau așezate într-un anumit fel și cu un anumit scop, ținând cont de viziunea ta proprie. Cam așa e și cu arta *site-specific*. Nu o muți! De ce? Pentru că e pusă acolo cu un anumit scop, la fel cum erau puse și lucrurile tale. Și la fel precum lucrurile din camera ta, la baza sa, arta *site-specific* transformă mediul care o înconjoară într-o experiență unică, în primul rând pentru tine, privitorul. Ar fi păcat să nu ai parte de acea experiență, nu crezi?

Dacă te întrebi unde poți da de artă *site-specific*, răspunsul e mai simplu decât crezi. Te întâlnești cu ea în locuri și forme diverse, de la bienale până la festivaluri. Știi instalația aia cu lumini de la ultimul festival la care ai fost? O poți imagina în alt context? Dacă nu, probabil că era *site-specific*. Vrei să mai vezi lucrări de artă dependente de topografie? O poți face la Bienala Art Encounters.

Printre artiștii prezenți în expozițiile bienalei se află polonezul Wojciech Ireneusz Sobczyk. Acesta, în cadrul lucrărilor sale, se joacă cu medii diverse printre care se află instalația, animația sau sculptura. În cadrul lucrărilor sale, bazate pe tehnici și subiecte tradiționale, își propune să răspundă la întrebări fundamentale despre natura omului, a esenței frumuseții și a artei. Instalația *site-specific* a artistului, intitulată *Garden* (2017), o puteți descoperi și admira în clădirea Institutului Francez. Aceasta, pe lângă faptul că dă dovadă de o finețe excepțională, are o calitate specială, expusă în sălile clădirii institutului, ca o Grădină a Edenului realizată din *papier mâché*.

Merită să aruncați o privire cât de curând.

Știu că am zis că arta *site-specific* nu poate fi mutată dar e posibil ca unele lucrări de artă să fie efemere și să se păstreze sub formă documentară. În cazul în care vă întâlniți cu astfel de situații la bienală, să nu vă ia prin surprindere. Acum e posibil să vă întrebați „cât de mult mai e artă *site-specific* dacă nu mai e decât documentarea?”. Ei bine, asta e o altă discuție. Vă invit să mergeți la Bienala Art Encounters, să observați lucrările de artă ce sunt expuse și să începeți o dezbatere între voi cu privire la acest subiect. Nici un răspuns și nici o părere nu este greșită. Până la urmă, orice este posibil în război și artă. Sau nu așa era?

— XENIA TINCA

2

3

HASHTAG:

SUZANNE HUSKY

Suzanne Husky este o artistă de origine franco-americană născută în 1975 în Bazas, Franța, care în demersul său artistic chestionează și analizează relația dintre om și natură din preistorie până în prezent. Având o pregătire în horticultură, permacultură și plante medicinale, Husky este un artist multimedia a cărei cercetare se concentrează pe dinamica dintre om și mediul său natural, realizând intervenții artistice sub forma unor reprezentări culturale ce încorporează informații despre etnobotanică și plante într-un spectru mai larg.

Folosind sculptura, instalația, fotografia și filmul, artista radiografiază vizual și conceptual conexiunile care se stabilesc între ființa umană și mediul înconjurător: cu pământul, cu plantele, cu animalele, privind dintr-o

perspectivă duală, deopotrivă poetică și politică. Problemele legate de exploatarea resurselor naturale, utilizarea peisajului și globalizare se află în centrul practicii multimedia a artistei. Având un demers interdisciplinar, conceptele lui Husky chestionează relația dintre mass-media cu agenda de mediu, socială și politică. Idealurile anilor '70, mișcările contemporane „înapoi la țară” și activismul solitar au fost punctele centrale din preocupările sale recente. În instalațiile sale, artista folosește materiale reciclate, găsite sau donate, pentru a crea peisaje și portrete sociale. Materialele folosite și maniera ei de a le reconfigura se traduc vizual în reprezentări incisive și pline de umor, devenind niște reflecții asupra implicațiilor confortului în societatea contemporană.

Suzanne Husky a studiat la Beaux-Arts din Bordeaux și Merrit College din Oakland și colaborează în prezent cu Galeria Alain Gutharc din Paris. Este fondatoare a duo-ului Le Nouveau Ministère de l'Agriculture (The New Department of Agriculture) care creează lucrări de artă subversive despre agroindustrie și agtech. În ce privește activitatea sa expozițională, Suzanne Husky a expus în Bay Area Now 5 la YBCA, San Francisco, la deYoung Museum, Southern Exposure, Out of the Box Biennale, The Headlands Center of the Arts, Istanbul Biennial, s.a.

La Bienniala Art Encounters de la Timișoara, aceasta prezintă o instalație intitulată *The Pharmacy* în cadrul proiectului curatorial al Kasiei Redzik, ce este amplasată în parcul situat în districtul Fabric. Proiectul curatorial al Kasiei Redzik, *Cum să Coabităm [How to Be Together]* încorporează două expoziții: o cercetare istorică care analizează relația dintre artiști și natură, precum și o radiografie contemporană corespondentă. Artiștii sunt invitați ca prin proiectele lor să privească sinele în raport cu natura și să imagineze un alt mod de a coabita, cuprinzând elemente de land art, ecofeminism și aspecte legate de mediul natural.

Suzanne Husky realizează pentru Art Encounters o intervenție artistică in situ, lucrând cu biodiversitatea parcului din districtul Fabric, realizând două coridoare de viață, atât la suprafață cât și sub pământ, care se întind între copacii existenți. Coridorul subteran va implica modernizarea solului, stimulând viața subterană fungică și a microorganismelor existente. Artista va planta o linie continuă de arbuști și plante perene între copacii existenți. Plantațiile se vor întinde între copacii existenți pentru a crea un coridor de miceliu subteran, miceliul prezent sub copacul existent putând migra spre noii copaci care se vor adapta la acest sol necunoscut lor. Unele plante vor fi plantate din semințe, ghindă, stejar, frasin. Deasupra solului, acele întinderi continue de suprafețe plantate vor permite păsărilor mici să găsească adăpost. Multe păsări se vor cuibări în arbuști, iar îngrășămintele organice ce rămân în urma lor vor fi excelente pentru hrănirea solului.

Arbuștii vor adăposti și păsările migratoare, iar plantele vor furniza hrana insectelor care la rândul lor vor poleniza și vor hrăni păsările. Instalația de artă necesită astfel intervenția umană asupra zonelor plantate și va cuprinde și niște scaune concepute

de arhitectul Miodrag Stoianov. În cele din urmă artista a realizat un interviu cu jurnalistul agricol Liviu Gordea care va fi prezentat în Bienală - despre starea prezentă a agriculturii românești. Conversația vizează subiecte precum producția de mere, ploaie, tractoare personalizate semnate proiectate pentru mega ferme deținute de Emiratele Arabe Unite, modificări ale subvențiilor UE, ș.a.

Demersul artistic al Suzannei Husky se conturează ca un proces continuu de creație și adaptare la natural, aprofundând lucrul cu mediul înconjurător și provocând receptorii în a chestiona relația și coabitarea omului cu natura în contemporaneitate.

— ADA MUNTEAN

DIALOGURI PE CONTRASENS

MIODRAG STOIANOV

Ioana Terheș Ai colaborat cu artista Suzanne Husky invitată în această ediție a Bienalei Art Encounters. Temele aflate în centrul practicii ei ridică probleme de exploatare a resurselor naturale, de utilizare a peisajului sau de utilizare a conceptului de globalizare. Aceste practici ți-au influențat într-o oarecare măsură stilul de lucru?

Miodrag Stoianov Da, aș putea spune că da. Am lucrat de la bun început împreună și asta înainte să existe o formă sau o idee lega-

tă de cum am putea materializa proiectul, pentru că era necesar să înțeleg rezultatul pe care ea dorește să îl obțină din această intervenție. Am înțeles și am văzut că este foarte meticuloasă când vine vorba de orice decizie legată de amprenta de carbon, materialele alese, cum tratăm solul, cum tratăm plantele, și tinde spre abordare foarte atentă la natură și la mediul înconjurător. Din păcate, sau contradictoriu cu povestea ei, vine necesitatea pavilionului să fie gândit în manieră antivandalistă. Noi trebuia să facem ceva ce nu se distruge foarte repede, fiind o instalație în spațiul public. Prin urmare, am ajuns să construim o mediere între materialele naturale și atenție acordată mediului, plantelor și solului, dar care să reziste în timp.

IT Cum crezi vor răspunde oamenii la instalație?

MS Rămâne de văzut. Rezultatul a fost o tentativă de Land Art, unde terenul este foarte marte, plat și doar cu vegetație mică, în mare parte iarbă pe el, iar în aceste condiții am încercat să facem o lucrare la scara terenului. Terenul este flancat de jur împre-

jur de blocuri iar asta se vede foarte bine, probabil de locatarii de la etajele superioare, care au vede aeriană asupra sitului. Va fi această intersecție între cele două benzi, iar în punctul de conexiune, ca un nod, va fi pavilionul.

IT Nu este o noutate ca un arhitect să colaboreze cu un artist, însă sunt curioasă ce a însemnat pentru tine această experiență.

MS Ca arhitect am bineînțeles și o parte de formare mai tehnică, mai exactă, mai precisă, iar dacă am întâmpinat pe parcurs vreo dificultate a fost aceea că eram tentat să mă îndrept spre anumite forme sau variante, în timp ce Suzanne pune mereu întrebări dacă rezultatul final a ceea ce făceam împreună respectă mediul natural, iar atunci reveneam mereu la principiile inițiale.

IT Vorbind despre această experiență, te rog să ne spui mai multe despre felul în care s-au desfășurat întâlnirile de lucru. A fost dificil?

MS Nu, nu a fost dificil pentru lucrul împreună cu Suzanne, căci

de la bun început am decis și am împărțit responsabilitățile. Forma și gândirea zonelor plantate a fost stabilită împreună, iar selecția plantelor, precum și felul în care se dezvoltă zona respectivă a fost gândită de către artistă. Da, concretizarea proiectului are timing diferit pentru cele 2 profesii, însă nu am întâmpinat probleme pe care le-aș caracteriza tipic artist - arhitect. Arhitectura cu cât se apropie mai mult de pavilioane dispar normativele și standarde necesare, iar atunci desigur, activitatea se duce mai mult spre forma artistică, spre partea de experiență.

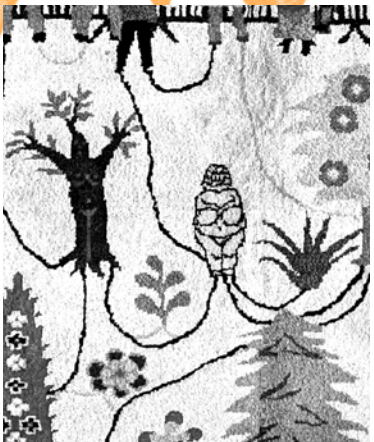
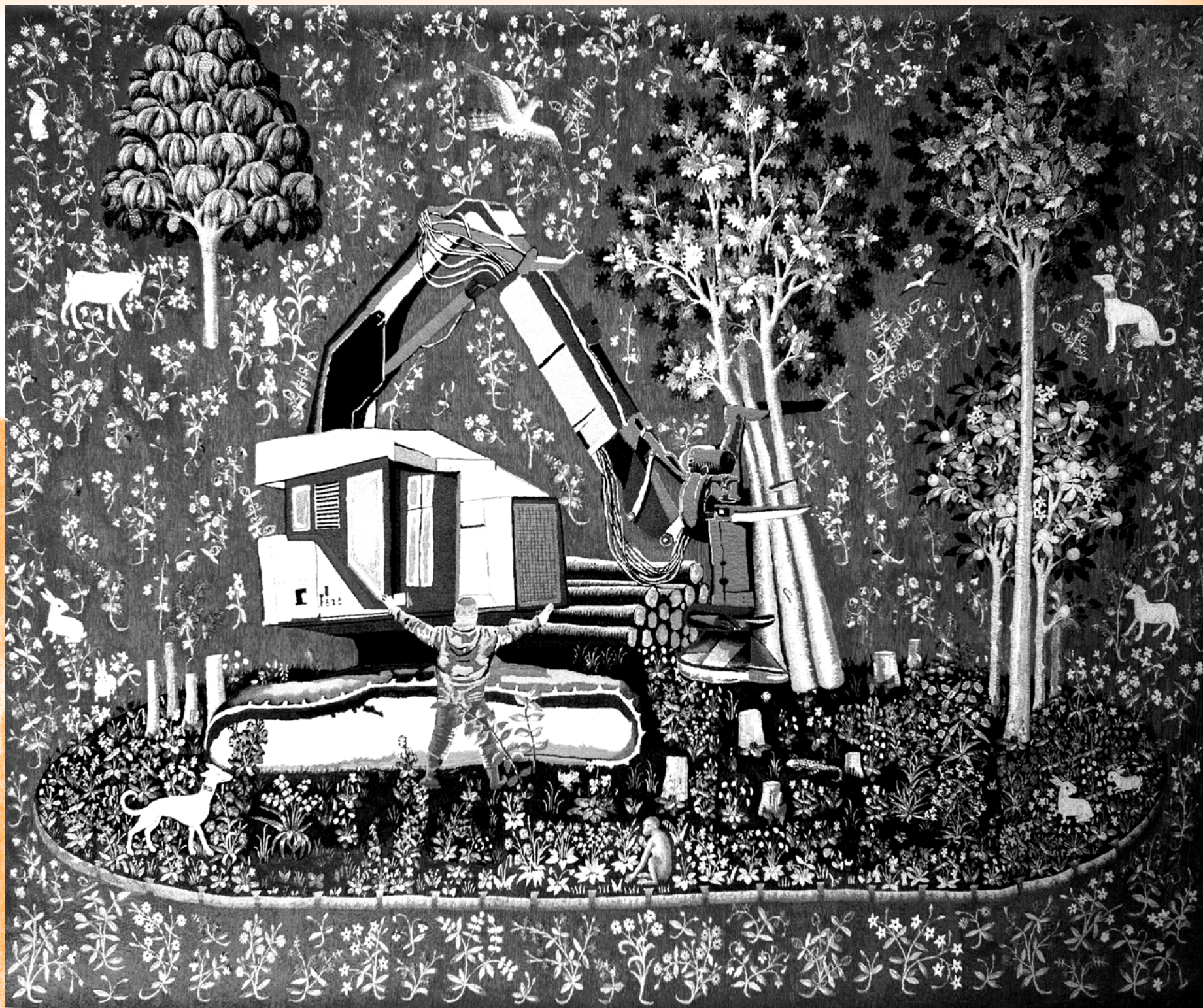
IT Preocupările lui Suzanne Husky ar putea să devină în viitor importante și pentru tine?

MS Da, de fapt ele sunt deja parte din stilul meu de viață. Eu m-am bucurat să aflu de preocupările ei îndreptate spre mediu căci și eu încerc să duc o viață în direcția aceasta, de la reciclat, la ceea ce consum și în ce ambalaje vin produsele achiziționate, până la metoda de deplasare. Mă deplasez exclusiv cu bicicleta, ba chiar încerc să promovez această inițiativă. Lumea care mă cunoaște știe despre mine că sunt

un om atent la mediul înconjurător. Atât în prezent, cât și în proiectele viitoare, în măsura în care este posibil, încerc să mă îndrept spre asemenea preocupări. Nu doar că este o alegere naturală, dar de cele mai multe ori este și o alegere care alimentează și ține în viață o tradiție.

A consemnat
IOANA TERHEȘ

» Miodrag Stoianov

↑ Suzanne Husky. *La noble pastorale*. Tapestry, 2017
Imagine furnizată prin amabilitatea artistei.

← 1. Suzanne Husky. *Protect the sacred*. Wool rug, 2019
2. Suzanne Husky. *Protect the sacred* (detailu). Wool rug, 2019
3. Suzanne Husky. *Protect the sacred* (detailu). Wool rug, 2019
Imagine furnizată prin amabilitatea artistei.

NOAPTEA ALBĂ
A GALERIILOR

De 15 ani, Noaptea Albă a Galerilor animă străzile marilor orașe din România timp de o seară ce aduce în prim plan scena contemporană de artă. Alături de grupul de prieteni, familie sau colegi de muncă, oamenii pornesc la pas cu harta în mână pentru a vizita spațiile participante ce își extind programul și pe timpul nopții, prilej nu doar de socializare, ci și de recontactare cu orașul pe care îl locuiesc și de familiarizare cu arta contemporană. Prima ediție a avut loc în 2007 la inițiativa Suzanei Dan, artist vizual și manager cultural, iar din 2011 evenimentul este organizat de Asociația Ephemair. Noaptea Albă a Galerilor a crescut în mod organic, independent, aparent la întâmplare, promovând o diversitate de activități culturale și ma-

nifestări artistice din domeniul artelor vizuale și performative, film sau muzică. Spațiile participante includ galerii și muzee de artă, institute culturale și huburi creative, spații alternative și ateliere de artist. În 2020, din cauza pandemiei, s-a hotărât extinderea evenimentului timp de trei nopți pentru siguranța vizitatorilor și a participanților, formulă păstrată și pentru ediția de anul acesta. Organizarea NAG chiar și în context pandemic arată importanța unui astfel de eveniment ca susținător al sectorului independent, domeniul cultural fiind grav afectat de situația actuală. Într-o perioadă în care lipsa sprijinului financiar din partea instituțiilor statului se face simțită mai acut decât de obicei, NAG încearcă să ajute arta și

cultura să meargă mai departe, crescând vizibilitatea acestora în rândul publicului larg. Evenimentele din cadrul ediției din 2021 se vor desfășura în perioada 15-16-17 octombrie.

— MIRUNA MORARU

↓ Noaptea Albă a Galerilor,
2 – 4.10.2020

ARTA DIN ESTUL EUROPEI

MARGINALIZARE SAU AUTO-MARGINALIZARE?

↓ Desen de Ana Kun

Banda Moebius este o bandă circulară cu o singură suprafață continuă și o singură margine creată prin răsucirea unei fâșii de hârtie, atașând capetele unul de celălalt. Natura paradoxală a acestei benzi permite existența unei continuități într-un spațiu finit și schimbă percepția asupra relației de opoziție. Pe banda Moebius nu există față-verso sau început și sfârșit, ci mai degrabă aceste concepte opuse se găsesc într-o interconectare progresivă, co-existând fără limite.

Wanda Mihuleac, o artistă română care explorează prin lucrările sale raporturile semantice între spațiu și timp, memorie sau locuire a lumii, a construit, în 1982, o bandă Moebius uriașă, pe care a amplasat-o într-un cadru natural. Lucrarea *Moebius Strip* (a cărei documentație fotografică e expusă la Fundația ArtEncounters) reprezintă un metacommentariu asupra artei și o analogie a societății, care ar trebui să reprezinte un mediu al schimburilor și reversibilității, unde fiecare dintre noi, în sfârșit, se află pe aceeași parte.

Unii critici consideră că arta în

spațiul public reprezintă un Moebius strip al postmodernității, fiind cea care permite existența unui dialog direct dintre artist și public, creând, în același timp, o legătură strânsă de interdependență dintre aceștia. În anii '60-'70, când mai multe mișcări emancipatoare (Mișcarea pentru Drepturile Civile, mișcările anti-război din SUA, al doilea val al feminismului și revoltele studențești din Europa) s-au intersectat, arta publică a devenit esențială, iar vocile artiștilor reverberante, provocând schimbările sociale necesare.

Din păcate însă, spațiul public nu reprezenta un loc sigur pentru manifestările artistice peste tot pe glob. În țările est-europene, considerate periferia Europei, atât la nivel geografic cât și pe scena artistică mondială, unii artiști au fost nevoiți să-și expună lucrările în propriile apartamente, în biserici sau retrăgându-se în mediile rurale, pentru a evita cenzura comunismului. În România, Decebal Scriba a organizat două evenimente artistice în propria casă, în 1987 și 1988, intitulate „houseARTy”, unde participanții, printre care Călin

Dan, Wanda Mihuleac, Dan Mihăltianu și Iosif Kiraly, au creat lucrări la fața locului și au filmat o serie de scenarii banale care exprimau o poziție de auto-marginalizare și retragere în universurile private.

Expoziția Seasons End curatori-ată de Kasia Redzisz de la Fundația ArtEncounters reușește să surprindă deceniile '70-'80 din marginea de est a Europei, capturată de dictatura comunismului. Ana Lupaș, una dintre cele mai importante artiste române conceptuale, s-a retras în satul Mărgău, ferindu-se astfel de structurile represive. *Proces Solomon*, o lucrare monumentală realizată în trei etape, începând cu 1964 până în 2008, reprezintă o celebrare a tradițiilor și spiritului românesc. Artista împreună cu sătenii din Mărgău și alte sate au confecționat obiecte rituale care degradarea materialului în timp, Ana Lupaș a hotărât să confecționeze aceleași obiecte din metal pentru preservarea intactă a acestora, ceea ce reprezintă și un comentariu critic asupra schimbărilor dramatice survenite în urma procesului forțat de mo-

dernizare a satului românesc din perioada comunistă.

Artista Teresa Murak, promotora artei ecofeministe din Polonia, a avut însă o confruntare directă cu regimul ostil de atunci. În 1974, artista a realizat, într-o sătuc, lucrarea *Sculpture for the Earth* la care a lucrat în jur de 30 de zile. Murak a săpat o groapă circulară, folosindu-și propria înălțime ca măsură pentru adâncimea acesteia, iar pământul extras l-a adunat într-o movilă cu aceleași dimensiuni. Cele două emisfere, una fiind imaginea în oglindă a celeilalte, au fost ulterior semănate, urmând să înverzească, reprezentând forțele pământului și cerului care se completează reciproc. Împotriva voinței artistei, lucrarea a fost însă distrusă după câteva zile în urma ordinelor venite de la autorități.

Astfel, în aceste teritorii marginale din estul Europei, trăind într-un timp al disoluției certitudinilor sociale, economice și politice, majoritatea artiștilor s-au orientat, în special, către arta conceptuală și Land Art, căutând să se manifeste în împrejurimi și

condiții mai puțin politizate. În ciuda sistemului opresiv, creativitatea artistică a reușit să se sustragă convențiilor și să destabilizeze limitele personale și chiar politice, militând pentru autoemancipare.

— MARINA PALADI

CÂND ARTA ÎN SPAȚIUL PUBLIC SCHIMBĂ ISTORIA UNEI NAȚIUNI

ESEU

În ultimele decenii se poate observa cum artiștii intervin din ce în ce mai mult în spațiul public. Pe măsură ce utilizează arta pentru diverse forme de protest, satiră sau critică prin care să-și arate nemulțumirile față de națiune, societate sau comunitate, a crescut și interesul lor pentru spațiul public.

Lucrările de artă în spațiul public pot fi manifestările și formele de expresie creativă care recurg la spațiul comun. Pot fi temporare sau permanente, realizate cu sau fără permisiune și adesea intervențiile artistice sunt anonime, independente și marchează anumite momente sau situații, personalizând locuri și fragmente spațiale.

De cele mai multe ori, spațiul public este considerat ca fiind un spațiu de întâlnire dintre populație și simboluri ale comunității sau naționale. Este un spațiu comunitar, de socializare și relaxare, dar poate fi privit și ca un mediu dedicat tranziției, de la locuință la muncă și invers. Spațiul public este adesea privit ca fiind pus în grija administrației locale deoarece, în timp, a existat

această tendință de acaparare și de confiscare a spațiului public prin monumente politice sau ale eroilor naționali. Astfel, arta și pentru diverse forme de protest, satiră sau critică prin care să-și arate nemulțumirile față de națiune, societate sau comunitate, a crescut și interesul lor pentru spațiul public.

Unul dintre reperele demne de menționat în orice discuție despre artă și spațiu public este sculptura studenților chinezi ridicată între 30 mai și 4 iunie 1989 în timpul protestelor pentru democrație din piața Tiananmen din Beijing, China. A fost numită Zeița Democrației, fiind construită la înălțimea de 10 metri prin efortul colectiv al studenților de la Academia Centrală de Arte Plastice. Sculptura din polistiren, ipsos și lipici a devenit figura emblematică care a condus protestele care luaseră amploare de câteva săptămâni în capitala statului socialist. Inițial, lucrarea a fost realizată cu figura unui bărbat care ține în brațe un fragment de pilon, mai apoi a fost modificată pentru a sugera o siluetă feminină care ridică cu ambele mâini o făclie spre cer, inspirată, bineînțeles, de Statuia Libertății din New York.

Sculptura de mari dimensiuni a fost gândită din bucăți mai mici pentru a fi transportată cu ușurință de la Academie spre piața Tiananmen. A fost deplasată prin trei cărucioare metalice, iar în seara de 29 mai sculptura a ajuns în mijlocul protestelor. În noaptea respectivă, peste 15 tineri artiști au lucrat la montarea, lipirea și finalizarea sculpturii, astfel încât în zorii zilei de 30 mai sculptura domina mulțimea de protestatari, majoritatea studenți, care strigau într-un glas lozinci anticomuniste. Aceștia priveau mândrii către sculptură, noul chip al democrației la care sperau cu toții, fiind amplasată față în față cu tabloul lui Mao Zedong de la intrarea din Orașul Interzis. A fost o scenă impresionantă care a atras atenția în presa internațională, iar momentul nici că se putea mai oportun, deoarece multe publicații străine au venit în China pentru a documenta vizita liderului sovietic Mihail Gorbaciov.

Statuia simboliza disprețul și ura oamenilor față de comunism și liderul națiunii, însă la scurt timp, întregul act a fost condamnat de

către Partidul Comunist Chinez. Protestele studenților s-au încheiat cu un rezultat tragic, pe 4 iunie 1989 armata a intervenit pentru a demola statuia și orice simbol care să trimită la democrație, iar odată cu Zeița Democrației sute de tineri și-au pierdut viața protestând pentru democrație și dreptul la libertate de gândire și expresie. Statuia construită de cei 15 studenți a devenit un simbol pentru represiunea comunistă, replici ale acesteia au fost ridicate în mari orașe ale lumii pentru a păstra vie memoria evenimentelor. Lucrarea este exemplul cel mai admirabil de preluare a spațiului de către populație și de ridicare a unui monument care să reprezinte cu adevărat dorințele și aspirațiile comunității, sculptura de polistiren și ipsos fiind folosită ca un simbol al protestatarilor și al democrației. Studenții s-au folosit de artă pentru a oferi o față recognoscibilă revoltelor, iar statuia a fost gândită în așa fel încât în momentul în care a fost demolată, toată lumea a văzut represiunea statului comunist și felul în care au fost asupriți studenții.

Nenumărate exemple de acest fel pot fi enunțate, multe dintre ele sunt legate de evenimentele anului 1989, când o bună parte din statele comuniste au făcut o aparentă tranziție la democrație. Merită amintite și evenimente mai recente, protestele din Belarus, Polonia prin care populația s-a folosit de artă pentru a interveni în spațiul public și pentru a-și manifesta nemulțumirea sau speranța către o altfel de societate, în S.U.A și Anglia au înlocuit o serie de statui cu simboluri relevante valorilor colective actuale. Impresionant este faptul că, în vremuri de răscruce, arta a devenit o unealtă care să ducă mai departe mesaje civice, proteste și idealuri ale unei lumi diferite, incluzive și corecte și nu puțini sunt artiștii care militază pentru genul acesta de intervenții în spațiul public.

— CĂTĂLIN ALB

My Art Encounters reprezintă programul de mediere culturală dedicat copiilor și publicului tânăr (5 – 34 ani) din mediul urban și rural al județului Timiș.

Din programul cu activități, amintim: ateliere de gândire critică prin artă, întâlniri care îi așteaptă pe profesioniștii din companii la povești despre artă în jurul unui

Participarea la evenimentele din cadrul programului de mediere este gratuită, dar este nevoie de o înscriere în prealabil, la 0727.148.992 (tel disponibil luni - vineri, 10 - 16), contact@artencounters.ro sau pe www.accontrasens.ro/start

Programul cu toate activitățile pregătite poate fi găsit pe site-ul www.artencounters.ro.

În fiecare zi, de marți până duminică, între orele 11:00-19:00, câte un mediator cultural vă așteaptă în spațiile expoziționale pentru tururi ghidate și informații. - În zilele de luni, expozițiile sunt închise.